

مرکز نور، احیاگر آثار مفاسد و پژوهگان اسلامی

گزارشی از آیین رونمایی نرم‌افزار «مجموعه آثار علامه مجاهد آیت‌الله العظمی سید عبدالحسین لاری»

به کوشش: هیئت تحریریه فصلنامه ره آورد نور

مجموعه مقالات، معارف‌السلمانی بمراتب خلفاء‌الرحمانی، ولایت فقیه (سیری در افکار و مبارزات آیت‌الله سید عبدالحسین لاری)، مشروطه مشروعه، اسناد و مکاتبات آیت‌الله سید عبدالحسین لاری، امانتدار پیامبران (نقش آیت‌الله سید عبدالحسین لاری در مبارزات اسلامی قرن اخیر) و مهاجر إلى الله (سیری در زندگی نامه آیت‌الله سید عبدالحسین لاری)، از منابع مهمی است که در این کتابخانه دیجیتالی آمده است.

بهره‌مندی از موتور جست‌وجوی پیشرفته نور با قابلیت‌های اولویت‌دهی پیشرفته به پاسخ‌ها، پالایش نتایج جست‌وجو بر اساس: کتاب، موضوعات، پدیدآور و زبان، انعطاف در برابر پیشوند و پسوند کلمات، محدود کردن جست‌وجو به آیات، روایات و اشعار موجود در متون، امکان ایجاد میز پژوهشی جهت انجام و ثبت پژوهش‌های کاربر، ارتباط واژگان متن با چند دوره لغتنامه به همراه قابلیت جست‌وجو و دسته‌بندی مبتنی بر ریشه، از امکانات فنی و تحقیقاتی این نرم‌افزار ارزشمند محسوب می‌شود.

گزارشی که در ذیل می‌آید، نگاهی است گذرا به آنچه در این آینین رونمایی مطرح گردید که امید است مورد استفاده علاقه‌مندان قرار گیرد.

حجت‌الاسلام والمسلمین کلانتری: نقش عالمان دینی در احیای اسلام

سخنران نخست این مراسم، حجت‌الاسلام والمسلمین دکتر ابراهیم کلانتری، تولیت آستان مقدس احمدی و محمدی (علیهم‌السلام) بود. ایشان ضمن تقدیر از برگزاری همایش بزرگداشت حضرت آیت‌الله سید عبدالحسین لاری و معروفی شایسته شخصیت ایشان و نیز سپاسگزاری از تولیدکنندگان نرم‌افزار این علامه مجاهد، اظهار داشت:

«باید تشکر کنیم از مرکز تحقیقات کامپیوتری علوم اسلامی و برادر بزرگوارم حجت‌الاسلام والمسلمین حاج آقای بهرامی، و رئیس دانشگاه چهرم حضرت حجت‌الاسلام والمسلمین حاج آقای عباس‌زاده، و نیز همکارانمان در معاونت علمی، آموزشی و پژوهشی حرم مطهر شاهچراغ، بهویژه از رهنمودهای گران‌سنگ حضرت آیت‌الله دژکام، نماینده مقام معظم رهبری در استان و امام جمعه شیراز، قدردانی می‌نماییم.»

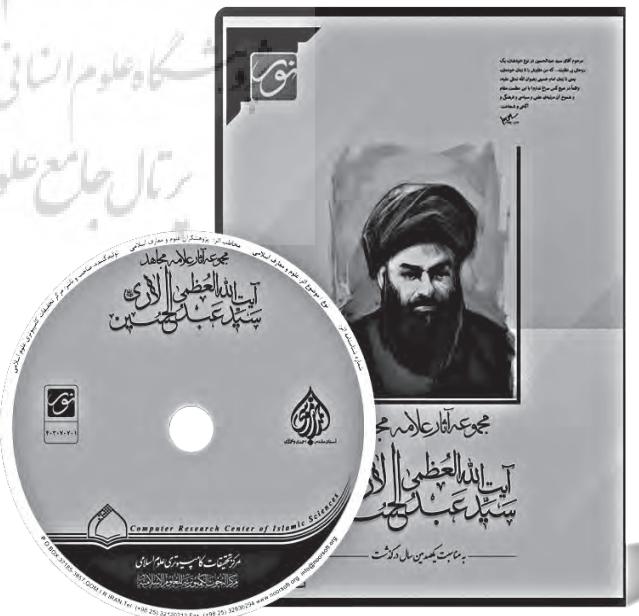
ایشان در ادامه، به نقش کلیدی و مهم عالمان بزرگ دینی در بیداری مردم و مبارزه علیه طاغوت‌های زمانه پرداخت و گفت:

سخن نخست

بزرگداشت شخصیت‌های بزرگ اسلامی و حفظ میراث ارزشمند ایشان، یکی از رسالت‌های مرکز تحقیقات کامپیوتری علوم اسلامی (نور) است. در همین راسته، پس از برگزاری همایش «مرجعیت شیعه، حکمرانی و تمدن اسلامی؛ با محوریت واکاوی اندیشه‌های مرحوم آیت‌الله العظمی سید عبدالحسین نجفی لاری» در ۱۹ اردیبهشت‌ماه، مجموعه آثار و تألیفات این عالم بزرگ، در قالب نرم‌افزار تولید شد و در اختیار علاقه‌مندان و محققان رشته‌های مختلف علوم اسلامی قرار گرفت.

آینین رونمایی از این نرم‌افزار، شنبه ۱۴ مهرماه ۱۴۰۳، با حضور حجت‌الاسلام والمسلمین دکتر ابراهیم کلانتری، تولیت آستان مقدس احمدی و محمدی (علیهم‌السلام) و آیت‌الله لطف‌الله دژکام، نماینده ولی فقیه در استان فارس و امام جمعه شیراز، و حجت‌الاسلام والمسلمین دکتر محمدحسین بهرامی، رئیس مرکز تحقیقات کامپیوتری علوم اسلامی، در سالن شهید آیت‌الله دستغیب در حرم مطهر شاهچراغ برگزار شد.

گفتنی است، نرم‌افزار «مجموعه آثار علامه مجاهد آیت‌الله العظمی سید عبدالحسین لاری»، شامل متن ۱۲ عنوان در ۱۵ جلد کتاب از آثار علامه و دیگر آثار مرتبط با ایشان، در موضوع: اصول فقه، فقه اسلامی، اجتماعی، سیاسی و فرهنگی است. کتاب‌های تقریرات فی اصول الفقه، التعليقة علی فرائد الأصول، التعليقة علی ریاض المسائل، حاشية المکاسب، مجموعه رسائل،

بزرگداشت شخصیت‌های بزرگ
اسلامی و حفظ میراث ارزشمند
ایشان، یکی از رسالت‌های مرکز
تحقیقات کامپیوتری علوم اسلامی
(نور) است. در همین راستا، پس
از برگزاری همایش «مرجعیت
شیعه، حکمرانی و تمدن اسلامی؛ با
محوریت واکاوی اندیشه‌های محروم
آیت‌الله العظمی سید عبدالحسین
نجفی لاری» در ۱۹ اردیبهشت ماه،
مجموعه آثار و تأثیفات این عالم
بزرگ، در قالب نرم‌افزار تولید شد
و در اختیار علاقه‌مندان و محققان
رشته‌های مختلف علوم اسلامی قرار
گرفت

خدمات نور، محسوس است

دکتر کلانتری، تولیت حرم مطهر شاهچراغ، به ارزش زحمات و
تولیدات فاخر مرکز نور اشاره کرد و در ادامه افزود:

«کاری که امروز انجام می‌گیرد، احیای بخشی از همان میراث
گران‌سنگ است و این، برای آنهایی که اهل تحقیق و مطالعه
و نگارش هستند، بسیار مهم است. این نرم‌افزارها، در حقیقت
دست‌مایه اصلی کار علمی در عصر ما و در حوزه اندیشه اسلام و
احیای میراث شیعه است و به نوعی، احیای بخشی از فرهنگ
الهی ایران اسلامی است. اینها در واقع، سدّ محکمی است در برابر
هجموم فرهنگی بیگانگان که توسط عالمان عزیز در بستر تاریخ
شکل گرفته است.

شخصاً همیشه شاکر زحماتی هستم که مرکز تحقیقات کامپیوتری
علوم اسلامی در حوزه‌های مختلف کشیده است. بیانم قاصر است
از ارائه زحماتی که اینها کشیدند. در گذشته، اگر کسی می‌خواست
روایتی پیدا کند یا یک نظری را بیابد، باید روزها وقت می‌گذاشت
و در کتاب‌ها جستجو می‌کرد و گاهی هم آخرش چیزی را پیدا

«بزرگان بسیاری در طول تاریخ بلند اسلامی ظهور کردند. از شیخ
مفید و شیخ طوسی گرفته تا میرزا شیرازی که از مکتب او
دها عالم مجاهد فی‌سینا و انسان برگزیده خارج می‌شوند؛
یکی از این بزرگان، حضرت آیت‌الله سید عبدالحسین لاری است
که حقیقتاً عظمت دارد.

بخش عمده ایران در دوره‌ای از تاریخ، دست انگلیسی‌ها بوده و
بخش عمده‌ای هم در تصرف روس‌ها قرار داشته است. در زمان
حاکمیت طاغوت در آن زمان، یک عالم بزرگ دینی ظهور می‌کند
و خطه فارس بر اساس مبانی متقن اسلام ناب، یک حکومت
اسلامی تشکیل می‌دهد. خیلی عجیب است؛ آنجایی که کسی
جرئت حرف زدن ندارد، ایشان حکومت تشکیل می‌دهد. در واقع،
اوّلین حکومت اسلامی یا نظام سیاسی مبتنی بر نظریه ولایت
فقیه، توسط سید عبدالحسین لاری در همین فارس تأسیس شد؛
حتی گفته شده سکه به نام همان حکومت ضرب شد.

«لازم است به چند نکته تاریخی مربوط به مکانی که در آن نشسته‌ایم و نیز شخصیت حضرت آیت‌الله سید عبدالحسین لاری، اشاره کنم. در جریان مشروطیت، وقتی مرحوم سید با لشکرشن خواستند در مقابل استبداد صغیر بایستند، محل اتراق و اردی آنها، حرم شاهچراغ بود؛ یعنی ایشان در همین حرم مطهر اردو زدند و کسانی که از لارستان، چهرم، داراب و مناطق اطراف فارس همراه ایشان آمده بودند، همینجا ساکن بودند و تنها عکسی هم که از سید باقی مانده، یک عکس بیشتر نیست و در منزل یکی از اشخاص محترم شیراز، ایشان در حین نماز بودند که این عکس گرفته شده است.

نکته دیگر اینکه پسر بزرگ مرحوم سید که از مجتهدان مسلم و مراجع تقليد بودند و از مرحوم صاحب کفایه و نائيني اجازه اجتهاد داشتند، ۴۰ سال در شیراز تعیید بودند و در حال تعیید هم از دار دنیا رفتند. الآن در محل فعلی بنیاد پیمان غدیر، بعضی از عکس‌ها و آثار بيت شریف آقا سید عبدالحسین، در یک مجموعه‌ای نگهداری می‌شود که اميدوارم آن فضا مورد توجه مجموعه پژوهشگران و تاریخ معاصر ایران قرار بگیرد.

اما نکته سوم اینکه جناب سید عبدالحسین لاری، قبل از امام خمینی، از یک نگاه بی‌نظیر یا کم‌نظیر است؛ زیرا نظریه ولايت فقیه را به عنوان اساس حکومت اسلامی پرورش داده و ولايت مطلقه را اثبات کرده و بر اساس آن، حکومت تشکیل داده است. هرچه تاریخ را نگاه می‌کنیم، کمتر عالمی با این دیدگاه پیدا

نمی‌کرد. این مرکز که سال‌هاست به فرمان مقام معظم رهبری تأسیس شده، کار را آسان کرده است.

اولین باری که در مدرسه دارالشفاء نمایشگاه گذاشته بودند، حضرت آیت‌الله فاضل لنکرانی(ره) هم برای بازدید تشریف آورده بودند. بنده آن وقت، به عنوان یک طلبه در آنجا حضور داشتم و نگاه می‌کردم. وقتی آقای فاضل نحوه کار با کامپیوتر و استفاده از منابع اسلامی را از نزدیک مشاهده کردم، فرمودند: برای تحقیق در این کتاب‌ها، تازه‌الآن فهمیدم که همه

عمرمان را تلف کردیم. منظورشان این بود که اگر این ابزارها آن موقع بود، جلوی ائتلاف عمر اندیشمندان ما را می‌گرفت و چقدر به پژوهش‌های اسلامی سرعت می‌داد.

آثار خدمات این مرکز، در فضای علمی کشور خیلی محسوس است و هیچ‌کس در این باره، شک ندارد. بحمدالله، روزی‌روز هم کار بهتر شده و کتابخانه‌های دیجیتال علوم اسلامی شکل گرفته است؛ مانند این کار، یعنی نرم‌افزار آثار گران‌قدر حضرت آیت‌الله سید عبدالحسین لاری. این محصول، قطعاً مکملی برای آثار همایش بزرگداشت ایشان است. اميدوارم خداوند به احسن وجه این کار را قبول کند.»

آیت‌الله لطف‌الله دژکام:

سید عبدالحسین لاری، بر ما حق دارد سخنران بعدی این مراسم، حضرت آیت‌الله لطف‌الله دژکام، نماینده ولی فقیه و امام جمعه محترم شیراز، گفت:

«ابتدا تشکر می‌کنم از همه بزرگوارانی که زمینه این خدمت علمی را فراهم آورده‌اند و مجموعه آثار مکتب حضرت آیت‌الله سید عبدالحسین لاری را تولید کرده‌اند. ان شاء الله جامعه علمی ما بتواند به آن دسترسی خیلی آسان‌تری داشته باشد و بهره‌مندی‌ها در این زمینه افزایش پیدا کند.»

ولی فقیه و امام جمعه محترم شیراز، در ادامه خاطرنشان کرد:

حجت الاسلام کلانتری:

آثار خدمات این مرکز، در فضای علمی کشور خیلی محسوس است و هیچ کس در این باره، شک ندارد. بحمدالله، روزبه روز هم کار بهتر شده و کتابخانه‌های دیجیتال علوم اسلامی شکل گرفته است؛ مانند این کار، یعنی نرمافزار آثار گران‌قدر حضرت آیت‌الله سید عبدالحسین لاری. این محسول، قطعاً مکملی برای آثار همایش بزرگداشت ایشان است

دکتر محمدحسین بهرامی: مرکز نور، احیاگر آثار بزرگان

سخنران پایانی آیین رونمایی از نرمافزار آیت‌الله سید عبدالحسین لاری، رئیس مرکز تحقیقات کامپیوترا علوم اسلامی، حجت‌الاسلام والمسلمین دکتر محمدحسین بهرامی بود. ایشان اظهار داشت:

«خدا را شاکر هستیم که این توفیق را به ما داد در این فرصت مغتنم، در این مکان معنوی و در جمع بزرگان و عزیزان، از نرمافزار مجموعه آثار مرحوم آیت‌الله سید عبدالحسین لاری نجفی رونمایی کنیم. مرکز تحقیقات کامپیوترا علوم اسلامی، از سال ۱۳۶۸ با عنایت و حمایت مقام معظم رهبری، فعالیت خودش را با هدف دیجیتالی کردن محتواهای علوم اسلامی و در اختیار قرار

می‌کنیم. ایشان این نظریه را خوب پرورش دادند و در حاشیه خود بر مکاسب، خیلی فراتر و گسترده‌تر بحث کردند و طبق همان، عملاً حکومت تشکیل دادند. علمای اهل مجاهده ما، کم نیستند؛ ولی آنها تشکیل حکومت نداده بودند و حتی به نظر بعضی از آنها، چنین اندیشه‌ای هم نمی‌رسیده؛ البته که آنها امری به معروف و نهی از منکر می‌کردند و حتی در این مسیر، شهید می‌شدند، ولی ایشان، حکومت تشکیل دادند. برای همین است که رهبر عظیم الشأن انقلاب (مدظله‌العالی)، به ایشان یک علاقه و پیهای دارند. زمانی یکی از نوه‌های سید، خدمت رهبر معظم انقلاب مشرف شده بود، ایشان فرموده بودند: «من دو تا عکس را در کتابخانه برای خودم نگه داشته‌ام؛ یکی، عکس حضرت امام هست و دیگری، عکس عبدالحسین لاری است.» این دو شخصیت، افق نگاهشان در بحث ولایت، خیلی به هم نزدیک است.

نکته‌ای که باید ما توجه داشته باشیم، این است که جناب سید عبدالحسین در زمان خودشان مقداری در حاشیه قرار گرفته بودند؛ چون در آن زمان، میدان‌دار نظریه حکومت بودند. در این زمینه، مرحوم آیت‌الله فقیه، امام جمعه نیریز، خاطراتی داشتند؛ زیرا نیریز هم در حیطه حکومت سید بوده و حتی در یک برهه‌ای، خود کرمان هم در دایره حکومت سید قرار داشته است. برای تشکیل این حکومت، بسیار شهید دادند. به همین جهت، بعضی‌ها خیلی به نگاه‌های علمی سید توجه نکردند. بحمدالله، این نرمافزار کمک

حجت الاسلام بهرامی:

خوشحال و مفتخر هستیم که این فرصت دست داد، بتوانیم مجموعه آثار مرحوم آیت الله سید عبدالحسین نجفی لاری را در قالب یک نرم افزار ارائه کنیم. مستحضر هستید در دنیای امروز، احیای یک اثر صرفاً به معنای چاپ کردن و گنجاندن آن در کتابخانه نیست؛ بلکه امروز علمایی که آثارشان در قالب نرم افزارهای مناسب دیجیتال نشده باشد، اندک اندک فراموش می شوند؛ حتی برخی از شخصیت‌های برجسته مشهور در قم هستند که آثارشان در کارهای پژوهشی مورد استفاده و استناد قرار نمی‌گیرد؛ زیرا آثار آنها به نسخه دیجیتال تبدیل نشده و در دسترس پژوهشگران قرار نگرفته است

مناسب دیجیتال نشده باشد، اندک اندک فراموش می شوند؛ حتی برخی از شخصیت‌های برجسته مشهور در قم هستند که آثارشان در کارهای پژوهشی مورد استفاده و استناد قرار نمی‌گیرد؛ زیرا آثار آنها به نسخه دیجیتال تبدیل نشده و در دسترس پژوهشگران قرار نگرفته است. بنابراین، لازم است آثار بزرگان و میراث علمی و فرهنگی خودمان را در قالب مناسب دیجیتالی به دنیا عرضه کنیم. بسیاری از مستشرقان و یا اهل سنت، پیش از شکل گیری فضای دیجیتال، نسبت به تفکرات شیعه و اندیشه‌هایی که در فرهنگ ما وجود دارد، سوء تفاهem داشتند؛ ولی امروز بحمدالله، با دیجیتالی شدن این منابع و در اختیار قرار گرفتن این ابزارها، محققان سراسر جهان می‌توانند در این موضوعات پژوهش کنند و پژوهشگران خود ما نیز در حوزه‌های علمیه و دانشگاه‌ها، به این دست محتواها دسترسی دارند و از آن استفاده می‌کنند.

در دنیای امروز و فردا، خیلی‌ها نیازهای خودشان را از ابزارهای

دادن آن به جامعه علمی آغاز کرده است. به حول و قوه الهی، طی ۳۵ سالی که از فعالیت این مرکز می‌گذرد، قریب به اتفاق منابع علوم اسلامی مورد نیاز محققان، به نسخه‌های دیجیتال تبدیل شده و در قالب نرم افزارها، سامانه‌های اینترنتی و نرم افزارهای موبایلی، در اختیار پژوهشگران و مخاطبان عزیز قرار گرفته است. امروز در پایگاه کتابخانه دیجیتال نور، حدوداً بیش از ۱۱۵ هزار جلد کتاب در حال عرضه است که محققان می‌توانند به صورت آنلاین از طریق اینترنت از این مجموعه استفاده کنند؛ حتی کمتر کتابخانه‌ای در شهر قم داریم که از چنین گستره موضوعی و وسعت تعداد برخوردار باشد. طبیعتاً در اماکن دیگر نیز دسترسی به این کتاب‌ها، بسیار محدودتر است.

یکی از اهداف مهمی که مرکز تحقیقات کامپیوتری علوم اسلامی طی این سال‌ها دنبال کرده، احیای آثار بزرگان و مفاسخی است که انقلاب ما و جربان اسلام ناب، بر اساس اندیشه آن بزرگان شکل گرفته است. در این راستا، این مرکز حدود ۲۰۰ نرم افزار برای مجموعه آثار بزرگان علمی، فرهنگی و ادبی شیعه و ایران تولید کرده است؛ اینها به جز نرم افزارهای متعددی است که در حوزه: قرآن، حدیث، فقه و موضوعات مختلف علوم اسلامی تولید شده است.

امروز خوشحال و مفتخر هستیم که این فرصت دست داد، بتوانیم مجموعه آثار مرحوم آیت الله سید عبدالحسین نجفی لاری را در قالب یک نرم افزار ارائه کنیم. مستحضر هستید در دنیای امروز، احیای یک اثر صرفاً به معنای چاپ کردن و گنجاندن آن در کتابخانه نیست؛ بلکه امروز علمایی که آثارشان در قالب نرم افزارهای

مبتنی بر هوش مصنوعی دریافت می‌کنند و هوش مصنوعی نیز پردازش‌های خودش را مبتنی بر اطلاعاتی تولید می‌کند که در اختیار دارد. اگر بتوانیم این میراث را به موقع و به نحو شایسته، دیجیتالی کنیم و در بانک‌های اطلاعاتی قرار دهیم، می‌تواند در تحلیل‌های ماشینی مورد استفاده قرار گیرد و تصویر بهتری از اندیشه، فرهنگ و گفتمان شیعه ارائه شود و راه نجاتی برای بنیت‌های بشریت باشد.

خدا را شاکر هستیم بابت توفیقی که به ما داد تا بتوانیم آثار یکی از علمای بزرگ و مجاهد را در قالب نرم‌افزاری عرضه نماییم. همان‌طور که حضرت آیت‌الله دژکام و حجت‌الاسلام والمسلمین حاج آقای کلانتری اشاره کردند و در بیان مقام معظم رهبری هم هست، پیش از حضرت امام، نمونه مشابهی جز مرحوم آیت‌الله سید عبدالحسین لاری نجفی که به این شکل به بحث ولایت فقیه پرداخته باشد و آن را پیاده کرده و امتنی را از استعمار و استبداد نجات داده باشد، در دست نداریم. ایشان در جهان اسلام، بی‌نظیر یا کم‌نظیر هستند.

خیلی خوب‌بخت و خوشحال هستیم که خداوند این مجال را به ما بخشید تا بتوانیم مجموعه آثار، افکار و زندگی‌نامه ایشان را در قالب نرم‌افزاری با قابلیت‌های مناسب جهت مطالعه، پژوهش و یادداشت‌برداری تولید کنیم. بنده تشکر می‌کنم از کمک بزرگ، هدایت‌ها و سهم بسزایی که امام جمعه محترم، حضرت آیت‌الله دژکام در این کار داشتند و نیز از کمک‌ها و حمایت‌های جانب حجت‌الاسلام والمسلمین دکتر کلانتری، تولیت محترم حرم مطهر شاهچراغ، و همچنین از جانب حجت‌الاسلام والمسلمین حاج آقای عباس‌زاده، ریاست محترم دانشگاه جهرم که در انجام این کار بزرگ سهیم بودند، بسیار سپاسگزارم.»

رئیس مرکز تحقیقات کامپیوترا علوم اسلامی، در پایان سخنان خود، به منظور همکاری با مراکز دینی و نهادهای علمی استان فارس اعلام آمادگی کرد و گفت:

«ما در مرکز نور، آمادگی همکاری با مراکز، نهادها و شخصیت‌های فرهیخته و علمی را داریم و می‌توانیم به حوزه‌های علمی در سطح استان فارس و دانشگاه‌های آن، خدماتی ارائه کنیم. این مرکز علاوه بر علوم اسلامی، در حوزه علوم انسانی نیز تقریباً جامع‌ترین بانک مجلات علوم انسانی کشور را در اختیار دارد و محتوای مجلات ۱۲۰ سال پیش تاکنون را در قالب پایگاه مجلات تخصصی نور (نورمگز) ارائه کرده است. همچنین، آمادگی خودمان را برای همکاری در خصوص تبدیل آثار مفاخر و بزرگان

آیت‌الله دژکام:
این مکتب شهادت و مقاومت که
امروزه در ایران هست، امثال سید
عبدالحسین‌ها در داخل ایران آن را
جا انداختند و اکنون به اینجا رسیده
است که مردم شهادت در راه خدا را
افتخار خود می‌دانند. الحمد لله، اثرِ
مداد العلماء، توبیت این شهداست
و این سید بزرگوار، در این راستا
برگردن همه ما حق دارد. یکی
از آن حقوق که باید ادا می‌شد،
همین بود که مجموعه آثار ایشان
در دسترس قرار بگیرد که الحمد لله
انجام شده است

این خطه، به محصولات دیجیتالی قابل دسترس برای جامعه علمی و پژوهشی اعلام می‌کنیم.»

گفتنی است که در پایان این مراسم، با حضور حجت‌الاسلام والمسلمین دکتر ابراهیم کلانتری، تولیت محترم استان مقدس احمدی و محمدی (علیهم‌السلام) و آیت‌الله دژکام، نماینده ولی فقیه در استان فارس و امام جمعه شیراز، و نیز حجت‌الاسلام والمسلمین دکتر محمدحسین بهرامی، رئیس مرکز تحقیقات کامپیوترا علوم اسلامی، در سالن شهید آیت‌الله دستغیب در حرم مطهر شاهچراغ، از نرم‌افزار «مجموعه آثار علامه مجاهد آیت‌الله العظمی سید عبدالحسین لاری» رونمایی شد. ■